

К. М. Азізова,
кандидат економічних наук, доцент,
провідний фахівець відділу забезпечення
якості освіти та інноваційного розвитку
Харківського національного економічного
університету імені С. Кузнеця, м. Харків

ОБ'ЄКТИ МОНІТОРИГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

В науковій літературі моніторинг розглядається як поняття, яке було запозичене в освіту з інших галузей наук: технічних та екологічних та означає постійне спостереження за будь-яким явищем, об'єктом з метою співвідношення його стану з бажаним результатом або з первинним уявленням [9]. Наукові дослідження різних аспектів моніторингу знайшли відображення в працях таких науковців як А. С. Белкін, О. О. Байназарова, А. А. Орлов, А. Тайджиман, Т. Несвілл Послтвейт, П. В. Голубков, Т. А. Лукіна, Г. В. Єльнікова, О. І. Ляшенко, А. Н. Майоров, В. Г. Попов, Т. А. Стефановська, Т. М. Олендр, В. І. Звонніков, М. Б. Челишкова [1-9; 11; 13; 14] та ін. Вітчизняна теоретична база включає виклад і аналіз як загальних понять і механізмів моніторингу, так і особливості його розвитку в Україні. Але зустрічається багато тлумачень цього поняття. Так одні науковці під моніторингом розуміють цілісний самостійний об'єкт, інші засіб дослідження тому сутність моніторингу є необхідним для вивчення. Але, незважаючи на різноманіття визначень моніторингу, деякі з них все ж таки мало чим відрізняються одне від одного по своїй сутності. Також, існують наступні питання, які недостатньо висвітлені у діяльності вищого навчального закладу:

відсутнє єдине розуміння технології моніторингу якості освіти;

методичні і організаційні аспекти впровадження моніторингу в діяльність вищого навчального закладу залишаються недостатньо розвиненими.

Узагальнивши функціональні елементи системи моніторингу у вищому навчальному закладі, можна зробити висновок, що більшість вчених виділяють

наступні: спостереження, збір, аналіз та обробка. Слід зазначити, що формування моніторингової інформації у вищому навчальному закладі повинно здійснюватися таким чином, щоб були задіяні та враховані всі аспекти його діяльності. У зв'язку з цим першочерговою задачею моніторингу якості освіти є забезпечення оптимізації взаємозв'язків і залежностей інформаційних потоків між всіма основними функціями управління, що забезпечить можливість отримання релевантної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення якості освіти вищого навчального закладу.

Згідно стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти [12; 15] та вимог Закону України «Про вищу освіту» [10] визначимо об'єкти моніторингу якості освіти (рис. 1).

Так, до об'єктів системи моніторингу якості освіти у вищому навчальному закладі відносяться:

1. Навчальні програми вищого навчального закладу:

- періодичний перегляд навчальних програм на відповідність встановленим критеріям та стандартам;
- забезпечення публічності інформації про освітні програми.

2. Результати навчання студентів вищого навчального закладу:

- оцінювання якості знань студентів (аналіз проміжного та підсумкового контролю за навчальними дисциплінами);
- кількість працевлаштованих випускників та їх місце у суспільному житті держави;
- анкетування студентів.

3. Оцінювання якості викладацького складу вищого навчального закладу:

- аналіз якості кадрового забезпечення освітньої діяльності;
- контроль за якістю проведення лекційних, практичних, лабораторних занять;
- аналіз якості та результативності педагогічної діяльності викладачів;
- рейтинги викладачів;
- аналіз інноваційної діяльності.

4. Навчальні ресурси:

- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом.

5. Інформаційні ресурси:

- наявність у вищому навчальному закладі засобів збору й аналізу інформації про свою діяльність.

- аналіз рейтингів щодо положення вищого навчального закладу.

6. Публічність інформації:

- наявність актуальної оприлюдненої інформації;

- прозорість інформації.

Для подальшого дослідження необхідно встановити функціональні складові поняття моніторингу у вищому навчальному закладі.

Список використаних джерел:

1. Байназарова О. О. Моніторинг та оцінювання якості освіти : метод. посібн. / О.О. Байназарова, В. В. Ракчєєва. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – 58 с.

2. Байназарова О. О. Проведення моніторингу якості освіти з використанням інформаційно-комунікаційних технологій / О. О. Байназарова // Управління освітою. – 2005. – № 18 (114). – С. 6 – 7.

3. Белкин А. С. Причины, диагностика, предупреждение отклонений в поведении школьников / А. С. Белкин. – Свердловск : сред.-урал. кн. изд-во, 2001. – 125 с.

4. Єльнікова Г. В. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : монографія / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, О. М. Касьянова, Г. А. Полякова та ін., за ред. Г. В. Єльнікової. – К. : 2009. – 572 с.

5. Лукіна Т. О. Моніторинг як механізм інформаційного забезпечення якості освіти / Т. О. Лукіна // Тестування і моніторинг . – 2007. – № 12. – С. 16 – 20.

6. Ляшенко О. І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку

сучасних систем освіти / О. І.Ляшенко // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 1. – С. 5 – 12.

7. Майоров А. Н. Мониторинг в образовании / А. Н. Майоров. – Спб. : Образование-Культура, 2008. – 344 с.

8. Олендр Т. М. Моніторинг якості природничо-наукової освіти в університетах США : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / Олендр Т. М. – Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. – 22 с.

9. Попов В. Г. Мониторинг развития региональной системы образования / В. Г. Попов, П. В. Голубков // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2000. – № 7. – С. 30 – 33.

10. Про вищу освіту. Закон України № 1556-18 від 04.08.2015 [Електроний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/1556-18>.

11. Современные средства оценивания результатов обучения : учебн. пособие / за ред. В. И. Звонников, М. Б. Чельшкова. – М. : Издательский центр «Академия», 2007. – 224 с.

12. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. – К. : Ленвіт, 2006. – 35 с.

13. Стефановская Т. А. Педагогика: наука и искусство / Т. А. Стефановская. – М. : Совершенство, 1998. – 356 с.

14. Тайджиман А. Моніторинг стандартів освіти / А. Тайджиман, Т. Невілл Послтвейт. – Львів : Літопис, 2003. – 328 с.

15. Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher ducation Area. – Yerevan, 2015. – 23 p.